

VEKÂLETSİZ İŞGÖRMEDE İŞSAHİBİNİN İŞGÖRMEYİ UYGUN BULMASININ SONUÇLARI*

Consequences of Principal's Approval to Manage the Affairs in Negotiorum Gestio

Ümmühan KAYA**

Öz

Vekâletsiz işgörme, kanundan doğan borç ilişkisi kaynaklarından birisidir. Vekâletsiz işgörmede, işgören akdi bir temele dayanmaksızın, yetkili veya yükümlü olmadan iş sahibinin işini görmektedir. İşgören böyle bir işi iş sahibinin yararına olacak şekilde görürse bu halde gerçek vekâletsiz işgörme söz konusu olurken, işgören iş sahibine ait bir işi bencil amaçlarla kendi yararına görürse gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeden bahsedilir. Gerçek olmayan vekâletsiz işgörmede, teknik anlamda bir işgörmeden dahi bahsedilememektedir.

İş sahibi, akdi bir temele dayanmayan işgörmeyi sonradan uygun bulabilir. Uygun bulma sonucunda işgören ve iş sahibi arasındaki hukuki ilişkiye, başlangıcından itibaren uygun düştüğü ölçüde vekâlet hükümleri uygulanır. Bunun yanında uygun bulmanın hangi vekâletsiz işgörme türlerine uygulanacağı tartışmalıdır. İsbetli olan yaklaşıma göre uygun bulma, ancak gerçek vekâletsiz işgörmede söz konusu olabilir.

* Bu makale yazarın "Vekâletsiz İşgörme" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, u.kaya@aybu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7294-6861.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 28.09.2024.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 04.10.2024.

Atıf/Citation: Kaya, Ümmühan. "Vekâletsiz İşgörmede İş sahibinin İşgörmeyi Uygun Bulmasının Sonuçları." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 2 (2024): 2038-2071.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

Anahtar Kelimeler: Vekâletsiz İşgörme, Uygun Bulma, Bir İşin Görülmesi, Başkası Yararına İşgörme, Vekâlet Sözleşmesi.

Abstract

One of the sources of obligations arising from the law is *negotiorum gestio*. In such cases, the *gestor* acts without a contractual basis and without authority or obligation, managing the affairs of the *principal*. If the *gestor* handles the matter in a way that benefits the *principal*, this constitutes virtual *negotiorum gestio*. However, if the *gestor* handles the *principal's* affairs for selfish purposes, acting for his own benefit, this is considered as non-virtual *negotiorum gestio*. In the case of non-virtual *negotiorum gestio*, it is not technically regarded as management in the true sense.

The *principal* may later approve the management of affairs that was not based on a contract. As a result of this approval, the provisions governing mandate will be applied to the legal relationship between the *gestor* and the *principal*, to the extent that the management was appropriate from the outset. However, there is debate about which types of *negotiorum gestio* are subject to approval. According to the most accurate view, approval applies only to virtual *negotiorum gestio*.

Keywords: Negotiorum Gestio, Approval, Management of Affairs, Benevolent Intervention in Another's Affairs, Mandate Contract.

GİRİŞ

Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 526 ila 531. maddelerinde kanundan doğan borç ilişkilerinden birisi olarak kabul edilen vekâletsiz işgörme kurumu düzenlenmiştir. Vekâletsiz işgörme, hukuki niteliğinden, türlerine; unsurlarından, sonuçlarına kadar neredeyse her hususta tartışmalara yol açan bir kurumdur.

Borçlar Kanunu'nun özel borç ilişkilerini konu edindiği ikinci kısım içerisinde vekâletsiz işgörmeye ayrılan onuncu bölüm, birbirinden esaslı surette farklı iki konuya ev sahipliği yapmaktadır. Bunlar gerçek ve gerçek olmayan vekâletsiz işgörmedir. Hukuki nitelikleri dahil olmak üzere unsurları, sonuçları esaslı surette birbirinden farklı olan bu iki kurum çeşitli sebeplerle aynı başlık altında

düzenlenmiştir.¹ Bu durum ise vekâletsiz işgörmadaki çetrefilli tartışmaların başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Bu tartışmalar arasında tutarlı ve isabetli bir sonuca ulaşabilmek için herşeyden önce bu hukuki kurumun doğru şekilde konumlandırılması, unsurlarının ve türlerinin doğru şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Bir kimsenin akde ya da kanuna dayanan bir yetkisi veya yükümlülüğü olmadan bir başkasının yararına onun için işgörmesi halinde ortaya çıkan borç ilişkisi gerçek vekâletsiz işgörmeyi ifade eder. Gerçek vekâletsiz işgörmeye, işgören kimse diğerkâm bir amaçla başkası için bir işgörmeye fiiline girişmektedir. Buna karşılık gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeye tam aksine işgören başkası için değil bilakis kendisi için hareket etmektedir, böylece başkasına ait bir işi bencil amaçlarla kendisine yarar sağlamak amacıyla görmektedir. Bu hallerde esas itibariyle teknik anlamda bir işgörmeye kavramından dahi bahsedilememektedir.² Gerçek ve gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeyi birbirinden ayırmaya yarayan temel unsur, işgörenin iş sahibi için onun yararına

¹ Bunun sebebi, başkası yararına hareket eden bir işgörenin yükümlülükleri bu şekilde belirlenirken, başkasına ait bir işi bencil amaçlarla kendisi için gören bir kimsenin diğerinden daha iyi bir hukuki durumda bulunmasının önlenmesi, bencil amaçlarla hareket eden kimsenin sorumluluğunun daha ağır surette belirlenmesidir. Hans-Peter Friedrich, "Die Voraussetzungen der Unechten Geschäftsführungs ohne Auftrag (Art. 423 OR)", ZSR, Bd.-Vol. 64 (1945): 18; Urs Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag im schweizerischen Recht* (Basel-Frankfurt am Main: Helbing & Lichtenhahn, 1990), 10; Rolf H. Weber, *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*, Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, Wolfgang Wiegand (Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2015), N. 3; Martin Henssler, "Grundfälle zu den Anspruchsgrundlagen im Recht der Geschäftsführung ohne Auftrag," *JuS* (1991): 925; Ebru Ceylan vd., *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Editör: M. Turgut Öz (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 725; Ece Baş Süzel, *Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme – Menfaat Devri Yaptırımı-* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023), 15.

² Roland Wittmann, *Begriff und Funktionen der Geschäftsführung ohne Auftrag* (München: Verlag C.H.Beck oHG, 1981), 63, 161; Josef Esser und Hans-Leo Weyers, *Schuldrecht Band II Besonderer Teil, Teilband 2* (Heidelberg: C.F. Müller, 2000), 6; Benjamin Schmidt, *Die berechtigte Geschäftsführung ohne Auftrag: Eine Untersuchung der Voraussetzungen des gesetzlichen Schuldverhältnisses der §§ 677 vd. BGB* (Berlin: Duncker & Humblot, 2008), 47. Benzer şekilde bkz. Otto Palandt, *Bürgerliches Gesetzbuch*, Bearbeiter der § 677 vd.: Hartwig Sprau (München: Verlag C.H.Beck oHG, 2019), § 687 N. 2; Hans Theodor Soergel, *Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen: BGB, Band 10: Schuldrecht 8 (§§ 652-704)*, Bearbeiter der §§ 677 vd.: Volker Beuthien (Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 2012), § 687 N. 4.

hareket etme amacı/iradesidir. Nitekim İsviçre hukukundaki hâkim görüş olan karma teoriye göre başkası için işgörme iradesi/amacı gerçek vekâletsiz işgörmenin zorunlu unsurları arasında yer almaktadır.³

Gerçek ve gerçek olmayan vekâletsiz işgörme de kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Gerçek vekâletsiz işgörme doktrinde isabetli şekilde belirtildiği üzere caiz ve caiz olmayan gerçek vekâletsiz işgörme olarak iki alt türe ayrılmaktadır. Bencil işgörmeleri konu edinen gerçek olmayan vekâletsiz işgörme ise işgörenin başkasının hukuk alanına müdahale ettiğini bilip bilmemesini nazara

³ Richard Suter, *Echte und Unechte Geschäftsführung ohne Auftrag nach Schweizerischem Obligationenrecht* (Bern: Stämpfli & Cie, 1933), 13 vd., 25 vd.; Kurt Aeby, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag nach Schweizerischem Recht* (Zürich: 1928, 31 vd., 66-67; Eugen Bucher, *Obligationenrecht Besonderer Teil* (Zürich: Universität Zurich, 1988), 257 vd.; Hugo Oser und Wilhelm Schönenberger, *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Bund: Das Obligationenrecht, 3. Teil: Art. 419-529* (Zürich: Schultheß & Co, 1945), Art. 419 N. 2 vd.; Josef, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag" in *Schweizerisches Privatrecht Bd. VII/6* (Basel-Genf-München: 2000), 256 vd.; Jörg Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag* (Freiburg: Universitätsverlag Freiburg Schweiz, 1992), N. 175 vd.; Jörg H. Rösler, *Haftpflicht für Schäden aus Hilfeleistung* (Zürich: 1981), 52 vd.; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 21 vd.; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 419 N. 1 vd.; Eva Maissen, *Claire Huguenin und Reto M. Jenny, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 2: Arbeitsvertrag, Werkvertrag, Auftrag, GoA, Bürgschaft Art. 319-529 OR*, Hrsg. Claire Huguenin, Markus Müller-Chen (Zürich: Schulthess Verlag, 2016), Art. 419 N. 11 vd.; Roger Rudolph, *Orell Füssli Kommentar, OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht*, Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz und Roland Frankhauser (Zürich: Orell Füssli Verlag, 2016), Art. 419 N. 3 vd. Alman hukuku için bkz. Karl Larenz, *Lehrbuch des Schuldrechts, Zweiter Band Besonderer Teil 1. Halband* (München: C.H. Beck, 1986), 442-443; Michael Martinek und Uwe Theobald, "Grundfälle zum Recht der Geschäftsführung ohne Auftrag, 1. Teil: Die Grundstrukturen der Geschäftsführung ohne Auftrag," *JuS*, Heft 7 (1997), 612 vd. Türk hukuku için bkz. Mustafa Alper Gümüş, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt II : (Eser, Vekâlet, Simsarlık, Vekâletsiz İş Görme Havale, Saklama, Kefalet ve Garanti)* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 227 vd.; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), Nu. 3081 vd.; Ceylan vd., *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 727 vd.; Hayriye Şen Doğramacı, "Bir Borç Kaynağı Olarak Vekâletsiz İşgörme" iç: *Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu: 1926'dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku, C. II*, (Ankara: 2017), 1492-1493.

alarak iyiniyetli ve kötüniyetli gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeye tasnif edilmektedir.⁴

Bu ayrıntılı açıklamalar vekâletsiz işgörmeye işgörenin işgörmeyi uygun bulmasını düzenleyen TBK m. 531 hükmünün hangi vekâletsiz işgörmeye türlerine uygulanacağı sorusunun cevabı için elzemdir. TBK m. 531'e göre; "İş sahibi yapılan işi uygun bulmuşsa, vekâlet hükümleri uygulanır." Söz konusu hüküm vekâletsiz işgörmeye ayrılan bölümün en son hükmü olarak Kanunda yer aldığı için bir görüşe göre TBK m. 531 hükmü tüm vekâletsiz işgörmeye türlerine uygulanabilir.⁵ Buna karşılık katıldığımız ikinci görüşe göre⁶ gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeye uygun bulmaya konu edilemez; zira burada işgören iş sahibi yararına değil bilakis kendi yararına hareket etmektedir ve böyle bir işgörmeye uygun bulunarak bu işgörmeye vekâlet hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Böylece iş sahibinin işgörmeyi uygun bularak aralarındaki hukuki ilişkiye vekâlet hükümlerinin uygulanması yalnızca caiz ile caiz olmayan gerçek vekâletsiz işgörmeye bakımından mümkün olacaktır. Bu iki tür bakımından uygun bulmanın sonuçları ayrıntılı şekilde ele alınacaktır. Ancak konunun tam anlamıyla anlaşılabilmesi için öncelikle caiz ve caiz olmayan gerçek vekâletsiz işgörmeye unsurlarının ve ikisi arasındaki farkların ortaya koyulması gerekmektedir.

⁴ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 9-10; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 419-424 N. 2; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 419 N. 2-4; Eren, *Borçlar Hukuku Özel*, Nu. 3072; Ceylan vd., *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 726-727; Şen Doğramacı, "Vekâletsiz İşgörmeye", 1490-1491; Utku Saruhan, *Gerçek Vekâletsiz İşgörmeye* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2018), 43. Aynı yöndeki yaklaşım için bkz. Azra Arkan Akbıyık, *Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görme* (İstanbul: Alfa Yayınları, 1999), 15-16.

⁵ Oser und Schönerberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Haluk Tandoğan, *Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Hukuku Bakımından Vekâletsiz İş Görme* (İstanbul: 1957), 247; Necip Bilge, *Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araş. Enstitüsü, 1971), 332; Cevdet Yavuz, Faruk Acar ve Burak Özen, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, İkinci Cilt (İstanbul: Beta yayınları, 2022), 1492; Baş Süzel, *Gerçek Olmayan Vekâletsiz İşgörmeye*, 141-142. Farklı bir yaklaşım için bkz. Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*, 496.

⁶ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.686-687; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 2; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 1; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 110-111; Eren, *Borçlar Hukuku Özel*, Nu. 3118; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 241; Ceylan vd., *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 730.

I. CAİZ VE CAİZ OLMAYAN GERÇEK VEKÂLETSİZ İŞGÖRMENİN UNSURLARI

Türk Borçlar Kanunu m. 526'ya göre; "Vekâleti olmaksızın başkasının hesabına işgören, o işi sahibinin menfaatine ve varsayılan iradesine uygun olarak görmekle yükümlüdür." TBK m. 526 anlamında yetkisi veya yükümlülüğü bulunmaksızın başkasının menfaatine ve varsayılan iradesine uygun olarak bir işi gören kimsenin bu işgörmesi sonucunda ortaya çıkacak hukuki sonuçlar ise TBK m. 529'da düzenlenmiştir. Hükme göre; "İşsahibi, işin kendi menfaatine yapılması hâlinde, işgörenin, durumun gereğine göre zorunlu ve yararlı bulunan bütün masrafları faiziyle ödemek ve gördüğü iş dolayısıyla üstlendiği edimleri ifa etmek ve hâkimin takdir edeceği zararı gidermekle yükümlüdür. Bu hüküm, umulan sonuç gerçekleşmemiş olsa bile, işi yaparken gereken özeni göstermiş olan işgören hakkında da uygulanır.(1) İşgören, yapmış olduğu giderleri alamadığı takdirde, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre ayırıp alma hakkına sahiptir. (2)" Hükümden anlaşılacağı üzere bir kimse herhangi bir yetkisi ya da yükümlülüğü bulunmaksızın başkasının yararına ve onun iradesine uygun olarak bir işgörme gerçekleştirirse, aralarında vekâlet sözleşmesine benzer bir hukuki ilişki vuku bulmaktadır. Vekâletsiz işgören tıpkı bir vekil gibi işgörme için yaptığı zorunlu ve faydalı masrafları talep etmenin yanında, işgörme dolayısıyla üstlendiği yükümlülüklerden kurtarılmayı da işsahibinden talep edebilmektedir. Yine işgörme dolayısıyla işgörenin uğramış olduğu zararları, işsahibi kusursuz olsa dahi hâkimin takdir edeceği ölçüde karşılamakla yükümlü tutulmuştur⁷. İşte vekâlet sözleşmesine böylesine yaklaşan hukuki sonuçların ortaya çıkabilmesi için yalnızca bir kimsenin vekâletsiz olarak başkası için işgörmesi yeterli olmamakta bu işgörmenin belirli inceliklere sahip olması gerekmektedir. Bu incelikleri sağlayan unsurlar ise caiz ve caiz olmayan vekâletsiz işgörmeyi birbirinden ayırmaktadır. Bir işin görülmesi, bu işin başkasına ait olması ve işgörenin bu işi başkasının yararına görme iradesine sahip olması ve nihayetinde bu işi görmek için vekâletinin bulunmaması (daha geniş ifadesiyle yetkili veya yükümlü olmaması) caiz ile caiz olmayan vekâletsiz işgörmenin ortak unsurlarıdır⁸.

⁷ Schmid, Die Geschäftsführung ohne Auftrag, N.492 vd.

⁸ Schmid, Die Geschäftsführung ohne Auftrag, N.169 vd.

Öte taraftan caiz bir işgörmeyi, caiz olmayan bir işgörmeden ayırmaya yarayan iki özel unsur bulunmaktadır. Bunlar; işgörmenin iş sahibinin müdahale yaşağına aykırı olmaması ve işgörmenin iş sahibinin menfaati doğrultusunda gerekli olmasıdır.⁹ Caiz bir işgörme için TBK m. 526 ve 527/II beraber ele alındığında bu işgörmenin iş sahibinin gerçek veya varsayılan iradesine uygun olması, olumsuz bir şart olarak düşünülduğünde ise onun müdahale yaşağına aykırı bir işgörmenin yerine getirilmemesi gerekmektedir. TBK m. 527/II uyarınca “İşgören, iş sahibinin açıkça veya örtülü olarak yasaklamış olmasına karşın bu işi yapmışsa ve iş sahibinin yasaklaması da hukuka veya ahlaka aykırı değilse, beklenmedik hâlden de sorumlu olur. Ancak, işgören o işi yapmamış olsaydı bile, bu zararın beklenmedik hâl sonucunda gerçekleşeceğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur.” İşgören, iş sahibinin müdahale yaşağına rağmen bir işgörmeyi gerçekleştirirse bu halde onun caiz işgörmenin sonuçlarından faydalanması söz konusu olmaz¹⁰, ayrıca onun sorumluluğu beklenmedik hallerden sorumluluğu da kapsayacak şekilde ağırlaştırılmaktadır.

İşte genel unsurlara ek olarak bu iki özel unsurun da vuku bulması ile işgören ve iş sahibi arasında kanundan doğan vekâlet benzeri özel bir hukuki ilişki

⁹ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.319; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 419 N. 3, 11; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 419 N. 6, Art. 422 N. 1. Alman hukukunda aynı yönde bkz. Julius von Staudinger, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch und dem Einführungsgesetze, II. Band 3. Teil*, Bearbeiter: Hans Nipperday (Berlin: 1941), Vorbem. BGB §§ 677 vd. N. 8-9, § 677 N. 21; Friedrich Lent, *Wille und Interesse bei der Geschäftsbesorgung* (Leipzig: Deichert, 1938), 7; Larenz, *Lehrbuch des Schuldrechts*, 443 vd.; Wittmann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 123; Julius von Staudinger, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Zweites Buch: Recht der Schuldverhältnisse §§ 652-740*, Bearbeiter: Roland Wittmann (Berlin: 1991), BGB Vorbem zu §§ 677-687 N. 2; Schmidt, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 133 vd., 158.

¹⁰ Weber, *Basler Kommentar*, Vor. Art. 419-424 N. 9; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.167; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 419 N. 8; Lent, *Wille und Interesse*, 7-8; Wittmann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 170; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 228; Ümmühan Kaya, *Vekâletsiz İşgörme (Özel Uygulama Hali: Acil Tıbbi Müdahaleler)* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), 267 vd.

meydana gelir.¹¹ Buna karşılık bu iki özel unsurun eksikliği halinde ise caiz olmayan bir işgörmeye bahsedilir. Caiz olmayan bir işgörmeye TBK m. 529'da düzenlenen vekâlet benzeri hukuki sonuçların uygulanması artık mümkün olmaz. Bu halde iş sahibi ve işgören arasındaki menfaatlerin denkleştirilmesi için ağırlıklı olarak haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulanması gerekir.¹² Böylece caiz olmayan bir işgörmeye iş sahibinin yararına hareket etme amacına sahip olan işgören ya iş sahibinin müdahale yasağına aykırı ya da onun menfaati için gerekli olmayan bir işi görmektedir. İşte bu özel bağlantı noktalarının eksikliği ise böyle bir işgörmeyi hukuka uygun görme düşüncesinden uzaklaştırır ve TBK m. 49'un şartlarının gerçekleşmesi halinde o haksız fiil sorumluluğu ile karşı karşıya kalır.¹³

II. İŞ SAHİBİNİN İŞGÖRMEYİ UYGUN BULMASI

A. Genel Olarak

İş sahibinin işgörmeyi uygun bulmasına ilişkin doktrindeki ilk tartışma konusu uygun bulmanın hangi vekâletsiz işgörme türlerinde söz konusu olup olmayacağına ilişkindir. Aslında bu tartışma yine bir noktada vekâletsiz işgörmeye unsurlarına ilişkin tartışma ile ve buna bağlı olarak ortaya çıkan vekâletsiz işgörmeye yanlı tasnifi ile doğrudan bağlantılıdır. Bir görüşe göre iş sahibi, gerçek vekâletsiz işgörmeyi uygun bulabileceği gibi, gerçek olmayan

¹¹ Bucher, *Obligationenrecht Besonderer Teil*, 255; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 36; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 419 N. 1; Larenz, *Lehrbuch des Schuldrechts*, 437; Henssler, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 925.

¹² Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.167; Weber, *Basler Kommentar*, Vor. Art. 419-424 N. 9; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 419 N. 3; Lent, *Wille und Interesse*, 8; Staudinger und Nipperdey, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch und dem Einführungsgesetz*, Vor. § 677 vd. N. 9; Wittmann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 170; Esser und Weyers, *Schuldrecht Band II Besonderer Teil*, 24; Larenz, *Lehrbuch des Schuldrechts*, 451; Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, Vor. §§ 677-687 N. 5-6; Henssler, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 927.

¹³ Schmid, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 1266; Palandt und Sprau, *Bürgerliches Gesetzbuch*, Vor. § 677 N. 5; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, Vor. §§ 677 ff N. 11. Benzer şekilde bkz. Schmidt, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 158-160.

vekâletsiz işgörmeyi de uygun bulabilir.¹⁴ Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise¹⁵ uygun bulma ancak caiz ile caiz olmayan gerçek vekâletsiz işgörmeye söz konusu olabilir. Buna karşılık gerçek olmayan vekâletsiz işgörmenin iş sahibi tarafından uygun bulunması mümkün değildir, zira bu halde işgören iş sahibi yararına değil bilakis kendi yararına hareket etmektedir ve böyle bir işgörmenin uygun bulunarak bu işgörmeye vekâlet hükümlerinin uygulanması isabetli değildir.

Alman hukukundaki düzenlemelere bakıldığında Alman Medeni Kanunu (BGB) § 684'de caiz işgörmenin şartlarının gerçekleşmediği caiz olmayan bir işgörmeyi iş sahibinin uygun bulması halinde, işgörenin caiz işgörmenin sonuçlarını talep edebileceği düzenlenmiştir. Böylece Alman hukukunda uygun bulma, caiz olmayan işgörmeye caiz işgörmenin hukuki sonuçlarının uygulanması sonucunu doğurmaktadır. Buna karşılık vekâlet hükümlerinin uygulanması söz konusu olmamaktadır.

B. Uygun Bulmanın Hukuki Niteliği ve Taşındığı Özellikler

İş sahibi, uygun bulmayı her şeyden önce tek taraflı bir irade açıklaması ile dış dünyaya beyan eder¹⁶, varması gerekli olan bu irade açıklamasının işgörene

¹⁴ Oser und Schönerberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 247; Bilge, *Borçlar Hukuku Özel*, 332; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 1492; H. Gökçe Özdemir, *Roma ve Türk Hukuklarında Vekâletsiz İş Görme (Negotiorum Gestio)* (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2001), 135-136; Baş Süzel, *Gerçek Olmaya Vekâletsiz İşgörmeye*, 141-142.

¹⁵ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 686-687; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 2; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 1; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 110-111; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 241.

¹⁶ Hermann Alfred Hagenbüchli, *Die Ansprüche des Geschäftsführers ohne Auftrag und ihre Voraussetzungen*, Dissertation, (Zürich: 1926), 89; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.688; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 2; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 108 vd.; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 6; Schmidt, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 150. Başka bir görüş ise iş sahibinin uygun bulma beyanını işgörenin maddi icabının kabulü olarak nitelendirmektedir (George Gautschi, *Berner Kommentar Band/Nr. VI/2/5: Kreditbrief und Kreditauftrag, Mäklervertrag, Agenturvertrag, Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 407-424 OR Schweizerisches Zivilgesetzbuch, *Das*

yöneltmesi gerekir.¹⁷ Uygun bulma iradesinin açıklanması bir şekil şartına tabi değildir, bu sebeple uygun bulma açık veya örtülü irade beyanı ile açıklanabilir.¹⁸ Uygun bulma yenilik doğuran hak niteliğindedir. İşsahibinin tek taraflı irade beyanı ile aralarındaki hukuki ilişkiye vekâlet hükümlerinin uygulanmasını sağlar, bu nitelenin doğal sonucu olarak uygun bulmaya ilişkin irade beyanı açıklandıktan sonra kural olarak geri alınamaz ve şarta bağlanamaz.¹⁹ İşsahibinin geçerli bir uygun bulma açıklamasında bulunabilmesi için fiil ehliyetine sahip olması gerekir. İşsahibi tam ehliyetsizse bu halde onun yerine yasal temsilcisinin bu irade beyanını açıklaması gerekirken, sınırlı ehliyetsiz olması durumunda yasal temsilcinin uygun bulma iradesini bizzat açıklaması veya sınırlı ehliyetsizin açıkladığı uygun bulma iradesine rıza göstermesi gerekir.²⁰

Obligationenrecht, Die einzelnen Vertragsverhältnisse, Hrsg. Arthur Meier-Hayoz (Bern: 1964), Art. 424 N. 1b).

¹⁷ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.688; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 2; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 108 vd.; Julis von Staudinger, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen, Buch 2: Recht der Schuldverhältnisse §§ 677-704*, Bearbeiter: Andreas Bergmann (Berlin: 2015), § 684 N. 22; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 6; Baş Süzal, *Gerçek Olmayan Vekaletsiz İşgörme*, 138.

¹⁸ Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 85; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag", 250, 253; Hagenbüchli, *Die Ansprüche des Geschäftsführers ohne Auftrag*, 91; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 247; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.691; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 2; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 4; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 111; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 22-23; Eren, *Borçlar Hukuku Özel*, Nu. 3119; Eraslan Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 1106; Özdemir, *Vekâletsiz İş Görme*, 134.

¹⁹ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.692; Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 84-85; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 245; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 5; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 112; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N.2-3; Eren, *Borçlar Hukuku Özel*, Nu. 3119; Özdemir, *Vekâletsiz İş Görme*, 134; Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi*, 1106.

²⁰ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.689; Schmidt, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 150; Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi*, 1107.

İşsahibi, işgörmeyi uygun bulup bulmamakta tam anlamıyla irade serbestisine sahiptir²¹; o, dilerse caiz veya caiz olmayan bir işgörmeyi uygun bularak aralarındaki hukuki ilişkiye uygun düştüğü ölçüde vekâlet hükümlerinin uygulanmasını sağlayabilir, dilerse işgörmeyi uygun bulmayarak aralarındaki hukuki ilişkinin caiz veya caiz olmayan vekâletsiz işgörmenin sonuçlarına göre tasfiye edilmesini sağlayabilir.

Yine işsahibi işgörmenin tümünü, bütünüyle uygun bulabileceği gibi, işgörmenin bir kısmını da uygun bulabilir.²² Açık ve net bir uygun bulma iradesinin söz konusu olmadığı hallerde, örtülü bir uygun bulma beyanının olup olmadığı yahut uygun bulmanın kapsamının ne olacağına ilişkin soru işaretleri, uygun bulma iradesinin yorumlanması yoluyla çözüme kavuşturulabilir. İşgörme sonucunda elde edilen faydaların işsahibi tarafından işgörenden talep edilmesi halinde bir uygun bulmanın söz konusu olacağı savunulmaktadır.²³ Aksi yöndeki görüşe göre ise²⁴ böyle bir talep hakkı zaten caiz bir işgörme ilişkisinde işsahibine tanınan haklar arasında yer aldığı için işsahibinin bu talebi işgörene yöneltmesi halinde bunun uygun bulma olarak nitelendirilemeyeceği ifade edilmektedir. Kanaatimizce ikinci görüş caiz bir vekâletsiz işgörme ilişkisi bakımından isabetlidir. Zira caiz bir işgörmede Kanunun işsahibine tanıdığı bir hakkın işgörenden talep edilmesi uygun bulma iradesi olarak nitelendirilemez. Buna karşılık caiz olmayan bir işgörmenin söz konusu olduğu hallerde tasfiye genel

²¹ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.685; Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 84. Aynı yönde bkz. Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 245; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 1; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 108; Palandt und Sprau, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 2; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 241.

²² Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.688; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 2; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 108 vd.; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, §§ 684 N. 22; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 6; Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi*, 1107.

²³ Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 253; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 4; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.691; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N.3; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2.

²⁴ Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 5; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 247; Saruhan, *Gerçek Vekâletsiz İş Görme*, 127-128.

itibariyle sebepsiz zenginleşme ve haksız fiil hükümlerine tabidir. Dolayısıyla caiz olmayan bir işgörenden işgörme dolayısıyla elde ettiği faydalar, ondan doğrudan aynı ile talep edilemez, işgören yalnızca zenginleştiği ölçüde bir iade yükümlülüğü ile karşı karşıya kalacaktır. İşte bu halde işsahibi, işgörenden elde ettiği faydaları kendisine devretmesini istiyorsa bu irade açıklaması bir uygun bulma olarak kabul edilebilir. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse, işgören caiz olmayan bir işgörme kapsamında işsahibi hesabına bir şey satın almışsa bu halde işsahibi satın alınan bu şeyi doğrudan elde etmek isterse bu halde önünde tek seçenek vardır: bu da onun caiz olmayan bu işgörmeyi uygun bularak elde edilen faydaları (somut olayda satın alınan şey) doğrudan üzerine almasıdır.²⁵ Aksi takdirde caiz olmayan işgörenin sonuçları doğar ve bu sonuçlar çerçevesinde işsahibi artık caiz olmayan işgörmeyi yerine getiren işgöreni elde edilen fayda ve uğranılan zararlarla başbaşa bırakır.²⁶ Örnekten hareket edersek, işsahibi caiz olmayan bu işgörme dolayısı ile satın alınan şeyin kendisine teslimini isteyemeyeceği gibi, bu şeyin satış bedelinden de sorumlu olmayacaktır. Ancak işsahibi böyle bir işgörme sonucunda elde edilen faydaların olduğu gibi kendisine teslimini talep ediyorsa bu halde böyle bir talep caiz olmayan işgörme bakımından bir uygun bulma olarak kabul edilebilir.

İşgörenin işsahibine uygun bulma için süre tanıdığı durumlarda, işsahibi söz konusu süre içerisinde suskun kalırsa, bir beyanda bulunmazsa bu hal, uygun bulma olarak nitelendirilemez.²⁷ Zira Borçlar Kanunu'nun temel esasları

²⁵ Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 266-267

²⁶ Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 266-267; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.649-650; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 67. Alman hukukunda benzer yönde bkz. Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 678 N. 2, § 684 N. 1; Larenz, *Lehrbuch des Schuldrechts*, 437.

²⁷ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 247; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.691; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N.3; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2. Aksi yöndeki görüş için bkz. Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 5; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 111.

çerçevesinde de susma kural olarak bir irade beyanı olarak kabul edilemez.²⁸ Yine iş sahibinin iş görenden iş görme ile ilgili bilgi talep ettiği hallerde de bu talep bir uygun bulma iradesi olarak nitelendirilemez.²⁹ Zira iş görenin vekâletsiz iş görmeye dayanan yükümlülüklerinden birisi de bilgi verme yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğün hem caiz hem de caiz olmayan iş görmede cari olduğu ifade edilmektedir.³⁰

İş sahibi, iş görenin hesap verme yükümlülüğü kapsamında kendisine sunduğu hesap belgelerini onaylayacak olursa, bu durum uygun bulma olarak nitelendirilir; buna karşılık burada uygun bulma, yalnızca iş sahibine sunulan belgelerdeki malvarlığına ilişkin talepleri kapsayacaktır, hesap belgelerinin dışında kalan iş görmeler ise böyle bir uygun bulmanın kapsamında yer almaz, bunlar için ayrıca bir uygun bulma iradesine ihtiyaç vardır.³¹

C. Uygun Bulmanın İç ve Dış İlişki Bakımından Değerlendirilmesi

İş gören, iş görmeyi yerine getirebilmek için iş sahibi için üçüncü bir kişiyle bir hukuki işleme girişecek olursa bu halde ikili bir ilişki söz konusu olur. Bunlardan ilki, iş gören ve iş sahibi arasındaki iç ilişki, ikincisi ise iş görenin üçüncü kişiyle (iş sahibi için) hukuki işleme giriştiği dış ilişkidir.³² İş görenin iş sahibi için onun

²⁸ Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. I (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2024), Nu. 230; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2024), Nu. 369.

²⁹ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 247; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.691; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N.3; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2.

³⁰ Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 23; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 8. Caiz olmayan bir iş gören için de bu yükümlülüğün söz konusu olduğuna ilişkin benzer şekilde bkz. Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.658.

³¹ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 696.

³² Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.406 vd. Aynı yönde bkz. Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, Vorbem. BGB §§ 677 vd. N. 217; Ayfer Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil, özellikle Culpa in Contrahendo (Sözleşmenin Görüşülmesinde Kusur) ve Olumsuz Zarar* (İstanbul: Yasa Yayınları, 1988), 32-33; İsmail Kırca, "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller," *AÜHFD* 44, no. 1-4 (1995): 443-444; Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Nu. 766.

yararına bir iş görmesi halinde işsahibi ve işgören arasında ortaya çıkan vekâletsiz işgörme ilişkisi, taraflar arasındaki iç ilişkiyi ilgilendirir; buna karşılık vekâletsiz işgörme, işgörene bir temsil yetkisi vermez.³³ Böylece TBK m. 531'de düzenlenen işsahibinin işgörmeyi uygun bulması da yalnızca iç ilişkiyi ilgilendiren bir irade beyanı olarak karşımıza çıkar. Bu sebeple TBK m. 531 iç ilişkinin uygun bulunmasını ele alırken, TBK m. 46 ise dış ilişkinin uygun bulunmasını düzenler. Bu iki uygun bulma birbirinden bağımsızdır.³⁴ Bu sebeple iç veya dış ilişkiden birinin uygun bulunması, diğerinin de uygun bulunmasına ilişkin işsahibine bir yükümlülük yüklemeyeceği gibi, karşı tarafa da bu hususta bir talep hakkı vermez.³⁵

TBK m. 531'in işgören ve işsahibi arasındaki iç ilişkinin uygun bulunmasını konu edindiğini tespit ettikten sonra değerlendirilmesi gereken bir sonraki husus, iç ilişkiyi ilgilendiren bir uygun bulmanın dış ilişkiye, dış ilişkiyi ilgilendiren bir uygun bulmanın iç ilişkiye etki edip etmeyeceğidir. İleri sürülen bir görüşe göre, dış ilişki uygun bulunmuşsa şüphe halinde iç ilişkinin de uygun bulunduğu kabul

³³ Staudinger und Nipperdey, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch und dem Einführungsgesetze*, Vorbem. BGB §§ 677 vd. N. 24; Wittmann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 145 vd.; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, Vorbem. §§ 677 vd. N. 218; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.419; Esser und Weyers, *Schuldrecht Band II Besonderer Teil*, 20; Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil*, 27; Kırca, "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller," 443-444.

³⁴ Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 4; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.708; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 114; Roger Zäch und Adrian Künzler; Berner Kommentar, *Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Obligationenrecht, Stellvertretung*, Art. 32-40 OR (Bern: Stämpfli Verlag, 2014), Art. 38 N. 63; Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil*, 33; Kırca, "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller," 447. Benzer şekilde bkz. Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 8; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 4; Hans Reichel, "Geschäftsführung ohne Auftrag und Vertretung ohne Vertretungsmacht," *SJZ*, 26. Jahrgang, Heft 13, 1929/30, 200; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 7.

³⁵ Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil*, 33; Kırca, "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller," 447-448.

edilmelidir.³⁶ Diğer bir görüş ise iş sahibinin TBK m. 46 uyarınca dış ilişkiyi uygun bulmasının iç ilişki olan vekâletsiz iş görmeyi de uygun bulması anlamına gelmeyebileceğini ifade etmektedir.³⁷ İkinci görüş mantık örgüsü çerçevesinde daha isabetlidir. İş sahibi, yetkisiz bir iş görenin üçüncü kişiyle kurduğu hukuki işlem sebebiyle üçüncü kişinin zor durumda kalmasını önlemek amacıyla bu dış ilişkiyi uygun bulsa da kendisi için yarar sağlamadığını düşündüğü iç ilişkiyi uygun bulmayarak böyle bir iş görme dolayısıyla vekâletsiz iş görene başvurabilir.³⁸ Aynı şekilde iş sahibinin iç ilişkiyi uygun bulması da doğrudan dış ilişkinin uygun bulunduğu anlamına gelmez.³⁹ Bunun yanında iç ilişki uygun bulunmasına rağmen dış ilişki uygun bulunmayacak olursa bu halde üçüncü kişi ile girişilen işlem geçersiz olacağı için iş sahibinin bunun sonuçlarından faydalanması mümkün olmayacaktır. Bu sebeple iş görenin konusunu ağırlıklı olarak üçüncü kişi ile girişilen işlemin oluşturduğu hallerde iş sahibi, iş görenin sonuçlarından tam anlamıyla faydalanmak istiyorsa hem iç hem de dış ilişkiyi uygun bulmalıdır⁴⁰. Bu çerçevede somut olayın şartları dikkate alınarak vekâletsiz iş görenin uygun bulunması, dış ilişkinin uygun bulunmasına da tesir edebilir. Bu hallerde uygun bulmaya ilişkin irade açıklamasının hem iş görene hem de üçüncü kişiye yöneltilmesine gerek yoktur, yalnızca iş görene yapılan uygun bulma açıklaması kâfidir.⁴¹ Böylece, iç ilişkiye dair bir uygun bulmanın dış ilişkiye

³⁶ Zäch und Künzler, *Berner Kommentar*, Art. 38 N. 79-80; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 8; Kırca, "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller," 450.

³⁷ Reichel, "Geschäftsführung ohne Auftrag und Vertretung ohne Vertretungsmacht," 200; Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil*, 33; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 140, 255; Lischer, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 115; Weber, *Basler Kommentar*, Art 424 N. 10.

³⁸ Reichel, "Geschäftsführung ohne Auftrag und Vertretung ohne Vertretungsmacht," 200; Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil*, 33.

³⁹ Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 27; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 1493.

⁴⁰ Kırca, "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller," 449.

⁴¹ Eugen Bucher, *Obligationenrecht Allgemeiner Teil* (Zürich: Schulthess Verlag, 1988), 603 dp. 24; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.709. Aynı yönde bkz. Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 254; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 4. Üçüncü kişiye yapılan dış ilişkiyi uygun bulma beyanının, iç ilişkiyi oluşturan vekâletsiz iş görmeyi uygun bulma için yeterli olmadığı, iç ilişkiyi

de tesir edip etmeyeceği herşeyden önce işsahibinin uygun bulma açıklamasının yorumlanması yoluyla belirlenebilir.⁴² Şüphe halinde ise iç ilişkiye ilişkin uygun bulmanın dış ilişkiyi de kapsayacağı kabul edilmektedir.⁴³

D. Uygun Bulmanın Hukuki Sonuçları

Genel Olarak

Türk Borçlar Kanunu m. 531 uyarınca; “İşsahibi yapılan işi uygun bulmuşsa, vekâlet hükümleri uygulanır.” Söz konusu hüküm çerçevesinde işsahibinin uygun bulma açıklamasıyla işsahibi ve işgören arasında vekâlet hükümleri uygulama bulur, buna karşılık uygun bulma açıklaması bu ilişkiyi bir vekâlet sözleşmesine dönüştürmeye muktedir değildir.⁴⁴ Zira vekâlet sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için tarafların karşılıklı irade beyanlarının birbirine uygun olması, yani anlaşmış olmaları gerekir. Hükümün lafzı esas alındığında uygun bulma ile birlikte bütün vekâlet hükümlerinin olduğu gibi işsahibi ve işgören arasındaki hukuki ilişkiye uygulanacağı düşünülebilirse de doktrindeki isabetli yaklaşıma göre bu

uygun bulma beyanının işgörene yöneltilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424, N. 3e.

⁴² Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 9; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.709; Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil*, 33.

⁴³ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.709; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art 424 N.8. Bir uygun bulma beyanının hem iç hem de dış ilişkiyi kapsadığına ilişkin bir varsayımın kabul edilmesi gerektiğine dair görüş için bkz. Zäch und Künzler, *Berner Kommentar*, Art. 38 N. 68, 80.

⁴⁴ Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 87; Hagenbüchli, *Die Ansprüche des Geschäftsführers ohne Auftrag*, 90; Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Hofstetter, “Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag,” 249; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 108; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 1; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 19. Gautschi ise uygun bulmayı işgörenin maddi icabının kabulü olarak yorumlamaktadır (Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 1b. Bu görüşün isabetli olduğuna ilişkin bkz. Hüseyin Hatemi, Rona Serozan, Abdülkadir Arpacı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992) 493).

halde tüm vekâlet hükümlerinin değil ancak bu hukuki ilişkiye uygun düşen vekâlet hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği kabul edilmektedir.⁴⁵

Uygun bulma yoluyla işsahibi ve işgören arasındaki hukuki ilişkiye vekâlet hükümlerinin uygulanmasını öngören TBK m. 531 hükmünün amacı, işgörenin hukuki durumunu uygun bulma sonucunda iyileştirmektir. Söz konusu amaç, işgörme ilişkisine vekâlet hükümlerinden hangilerinin uygulanıp uygulanmayacağı sorusunun cevabı için belirleyicidir. Zira, işgören vekâletsiz işgörmeyle kendisine tanınan hukuki imkanlardan, uygun bulma sebebiyle mahrum bırakılamaz ve o, içinde bulunduğu hukuki durumdan daha kötü bir duruma düşürülemez.⁴⁶ Uygun bulma halinde hangi hükümlerin caiz veya caiz olmayan vekâletsiz işgörmede uygulanıp uygulanamayacağı her bir tür bakımından aşağıda ayrı ayrı incelenecektir.

İşgörmenin uygun bulunması, kural olarak geçmişe etkilidir. Böylece işgörmenin başlangıcından itibaren (geçmişe etkili olarak) uygun düşen vekâlet hükümleri uygulanacaktır.⁴⁷ Buna karşılık uygun bulma anından önce üçüncü kişinin elde ettiği haklar bunun istisnasını oluşturur. Uygun bulma, üçüncü kişinin bu andan önce elde ettiği haklara karşı etkisiz kalır⁴⁸. Bu kabul, üçüncü

⁴⁵ Gustav Bermann, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag nach Schweizerischem Obligationenrecht* (Zürich:1896), 74; Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 88; Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.699; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 3; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 241-242.

⁴⁶ Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 4f; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.700; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250. Benzer şekilde bkz. Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 8; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 109; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N.5; Rösler, *Haftpflicht für Schäden aus Hilfeleistung*, 80. Benzer şekilde bkz. Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 3; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 241-242.

⁴⁷ Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 90; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 253; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 5; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.703; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N.5; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 1.

⁴⁸ Bermann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 88; Hermann Becker, *Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch*, Band VI Obligationenrecht, II. Abteilung: Die einzelnen Vertragsverhältnisse Art. 184-551 (Bern: 1934), Art. 424 N. 6; Suter, *Geschäftsführung ohne*

kişilerin durumunun tek taraflı olarak kötüleştirilemeyeceği esasına dayanmaktadır. Bu durum yalnızca doğrudan temsil olaylarında söz konusu olur, zira dolaylı temsilde işgörenin kendi adına yaptığı hukuki işlemlerde üçüncü kişinin elde edeceği haklar işgörenin uygun bulunması ile bertaraf edilemez.⁴⁹ Bu durumu bir örnekle somutlaştırmak gerekirse bir alacaklının alacağı, işgören tarafından vekâletsiz olarak temlik edilirse ve alacaklı daha sonra bu temliki uygun bulacak olursa işgörenin alacağı temlik ettiği an ile işsahibi alacaklının uygun bulma iradesini açıkladığı an arasında geçen zamanda üçüncü kişi alacağına haciz koydurursa onun hakkı korunur ve uygun bulmanın sonuçları bu üçüncü kişiye karşı ileri sürülemez.⁵⁰

Uygun bulma sonucunda hükümde ifade edildiği üzere vekâlet hükümleri uygulama bulacaktır. Peki buradaki vekâlet ifadesini dar mı yoksa geniş mi yorumlamamız gerekir? Doktrinde ifade edildiği üzere burada hükmün lafzına bağlı kalınarak vekâlet ifadesini dar yorumlamak ve yalnızca vekâlet hükümlerini dikkate almak gerekir.⁵¹ Buna karşılık şöyle bir istisna söz konusu olabilir; şayet akdi yetkinin aşılması sebebiyle somut olayda vekâletsiz işgörme vuku bulmuşsa bu halde sözleşmenin karşı tarafı bu yetki aşımını sözleşmeye uygun olarak kabul edecek olursa artık burada vekâlet hükümlerinin değil, taraflar arasındaki somut sözleşmeye ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir.⁵²

Uygun bulma, işgörenin tamamını kapsayabileceği gibi, işgörenin bir kısmına ilişkin de olabilir. Bu çerçevede uygun bulmanın kapsamı, ortaya çıkan somut olayın şartları çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Her şeyden önce uygun bulma, işgörenin üstlenilmesinden ifasına kadar olan tüm süreci

Auftrag, 91; Schmid, Die Geschäftsführung ohne Auftrag, N.710; Tandoğan, Vekâletsiz İş Görme, 254-255; Bilge, Borçlar Hukuku Özel, 332

⁴⁹ Suter, Geschäftsführung ohne Auftrag, 91.

⁵⁰ Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 254-255; Bilge, *Borçlar Hukuku Özel*, 332.

⁵¹ Lischer, Die Geschäftsführung ohne Auftrag, 109; Schmid, Die Geschäftsführung ohne Auftrag, N.701; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250; Weber, Basler Kommentar, Art. 424 N. 7.

⁵² Schmid, Die Geschäftsführung ohne Auftrag, N. 702.

kapsayabilir.⁵³ Bilhassa caiz olmayan bir işgörme bakımından uygun bulmanın ilk sonucu olarak uygun bulmadan sonra artık caiz olmayan işgörenin işi üstlenme kusuruna dayanılmaz, artık böyle bir işgörme, iş sahibi tarafından izin verilmiş bir müdahale niteliğini taşır.⁵⁴ Öte yandan uygun bulma sebebiyle, işgörenin, işgörmeyi yerine getirirken (ifa aşamasında) özen yükümlülüğünü ihlal etmesi sebebiyle ortaya çıkan zararlardan iş sahibinin vazgeçmiş sayılacağını kolaylıkla ifade etmek mümkün değildir.⁵⁵ Ancak işgören hesap verme yükümlülüğü çerçevesinde işgörenin başından sonuna kadar her türlü bilgiyi iş sahibine vermişse, böyle bir halde uygun bulmanın iş sahibinin, özen yükümlülüğünün ihlali sebebiyle ortaya çıkan zararların tazmini talebini de engelleyeceği kuşkusuzdur.⁵⁶ Ancak, işgören, bilgi ve hesap verme yükümlülüğünü tam olarak ifa etse de iş sahibi, bu işgörmeyi tazminat hakkını saklı tutarak uygun bulabilir. Yine işgören hesap ve bilgi verme yükümlülüğünü tam olarak ifa etmezse bu

⁵³ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.705; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 18. Benzer şekilde bkz. Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 11.

⁵⁴ Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 84 vd.; Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 5a; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 113; Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art 424 N. 3; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.705; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 9; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 18; Palandt und Sprau, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 2; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 8.

⁵⁵ Becker, *Obligationenrecht*, Art. 424 N. 5; Staudinger und Nipperdey, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch und dem Einführungsgesetze*, § 684 N. 17; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.705; Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 11; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 9; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 23; Palandt und Sprau, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 2; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 684 N. 8. İş sahibi, tazminat talebini saklı tutmadan işgörmeyi ve işgörenin sonuçlarını onaylarsa, daha sonra tazminat talebinde bulunamayacağına ilişkin görüş için bkz. Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 3.

⁵⁶ Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.705; Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 424 N. 2. Aksi yöndeki görüş için bkz. Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art 424 N. 7a; Bermann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, s. 81.

halde de işgörenin tazminat sorumluluğu -uygun bulmaya rağmen- devam edecektir.⁵⁷ İşsahibinin, işgörenin üstlenilmesini uygun bulmakla birlikte işgörenin ifasına ilişkin bazı itirazlarda bulunması halinde kısmen uygun bulmadan bahsedilir. Örneğin, işgörenin yaptığı masraflardan bir kısmı işsahibi tarafından zorunlu yahut yararlı masraf olarak görülmezse durum bu şekildedir.⁵⁸ Bunun yanında işsahibinin uygun bulma beyanının kapsamı hakkında bir şüphe varsa, bu halde işgörenin tamamının uygun bulunmuş kabul edileceğine ilişkin bir varsayımın söz konusu olacağı doktrinde ifade edilmektedir. Şayet işsahibi kısmi bir uygun bulma beyanında bulunduğunu iddia ediyorsa bu iddiasını ispat yükümlülüğü altında olacaktır.⁵⁹ Ancak burada caiz ve caiz olmayan işgörme bakımından durumu ayrı ayrı incelemek daha isabetlidir. Caiz bir işgörmeye zaten işgörenin işi üstlenme kusuru söz konusu olmaz, o ancak ifa sırasında verdiği zararlardan sorumludur. Bu sebeple caiz işgörmeye şüphe halinde⁶⁰ uygun bulmanın tüm işgörmeyi kapsayıp, işsahibinin tüm tazminat taleplerini dışladığını söylemek mümkündür. Buna karşılık aynı kabul, caiz olmayan işgörme çerçevesinde söz konusu olmaz, zira caiz olmayan işgörmeye şüphe halinde uygun bulmanın, işgörenin ifasını bütünüyle kapsadığını varsaymak mümkün değildir.⁶¹

⁵⁷ Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250; Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 3d, 4e, 7a. Benzer şekilde bkz. Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 11.

⁵⁸ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.706; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 23. Benzer şekilde bkz. Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 91.

⁵⁹ Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 91; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.706; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 254; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 424 N. 6. Farklı görüş için bkz. Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 5a, 5d, 7a.

⁶⁰ İşsahibi saklı tutmazsa işgörmeye doğan zararların tazminini talep edemeyeceğine ilişkin bkz. Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi*, 1109.

⁶¹ Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 113; Staudinger und Bergmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 26.

1. Caiz Gerçek Vekâletsiz İşgörmeye Halinde Hukuki Sonuçlar

Caiz gerçek bir vekâletsiz işgörmeye işgören ve iş sahibi arasında, vekâlet benzeri kanundan doğan özel bir hukuki ilişki vuku bulur. Bu yönüyle caiz bir işgörenin uygun bulunması bu hukuki ilişkinin sonuçlarına ilişkin fevkalade bir değişime sebep olmaz.⁶²

Yukarıda da bahsedildiği üzere uygun bulma ile birlikte vekâlet hükümlerinden hangilerinin uygulanıp uygulanmayacağına hareket noktası, işgörenin hukuki durumunun uygun bulma ile kötüleştirilmemesidir. Bu kriterden hareket edildiğinde öncelikle vekâlet sözleşmesinde vekilin ağır bir sadakat yükümlülüğü altında olması, uygun bulma sonucunda vekâletsiz işgören bakımından söz konusu olmaz.⁶³

Vekâlet verenin vekilin uğradığı zararlardan sorumluluğuna ilişkin TBK m. 510/II hükmünün uygun bulma halinde iş sahibi bakımından uygulanıp uygulanmayacağına değerlendirilmesi gerekir. TBK m. 510/II'ye göre; "*Vekil, vekâletin ifası sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini vekâlet verenden isteyebilir. Ancak vekâlet veren, kusuru bulunmadığını ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.*" Söz konusu hüküm çerçevesinde vekâlet verenin vekilin zararlarından sorumluluğunda temel kural olan kusur sorumluluğu ilkesi benimsenmiştir. Buna karşılık iş sahibinin işgörenin zararlarından sorumluluğunu düzenleyen TBK m. 529'a göre söz konusu sorumluluk için iş sahibinin kusuru aranmamakta, dolayısıyla iş sahibi kusursuz olarak ortaya çıkan zararlardan da sorumlu olmaktadır. Buna karşılık iş sahibi tüm zararlardan değil, hâkimin takdir yetkisi çerçevesinde belirleyeceği zararlardan sorumludur. Kusur sorumluluğu karşısında kusursuz sorumluluk vekâletsiz işgörenin daha lehine olduğu için uygun bulma sonucunda işgörenin zararlarından sorumluluk bakımından TBK m.

⁶² Hagenbüchli, *Die Ansprüche des Geschäftsführers ohne Auftrag*, 91; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 248; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 251; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.712; Özdemir, *Vekâletsiz İş Görme*, 135; Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi*, 1107-1108.

⁶³ Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 250; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 8.

510 hükmü değil, TBK m. 529 hükmü uygulanacaktır.⁶⁴ Yine işgörenin işsahibinin zararını önleme amacı ile hareket ettiği hallerde TBK m. 527/I uyarınca sorumluluğun hafifletileceği öngörülmüştür. Buna karşılık vekâlet hükümlerinde vekilin sorumluluğunu hafifleten böyle bir hükme rastlanmamaktadır. Bu sebeple işgörme, işsahibi tarafından uygun bulursa da işgören için TBK m. 527/I hükmü geçerliliğini sürdürür.⁶⁵ İşgörenin hukuki işlem ehliyetine sahip olmaması halinde, TBK m. 528 uyarınca işgören yalnızca “zenginleştiği ölçüde veya iyiniyetli olmaksızın elinden çıkardığı zenginleşme miktarıyla sorumlu olur.” Bazı yazarlara göre sınırlı ehliyetsiz bir işgöreni koruyan söz konusu hüküm, uygun bulma sonrasında işgörene uygulanmayabilir.⁶⁶ Buna karşılık söz konusu koruyucu hükmün uygun bulma sonucunda da işgörene uygulanması gerekir. Aksi takdirde işgörenin durumu uygun bulma ile tek taraflı kötüleştirilmiş olur.⁶⁷ Aynı zamanda şu husus gözden kaçırılmamalıdır: Vekâletsiz işgörme ilişkisinin vuku bulabilmesi için işgörenin tam ehliyetli olması gerekmez, onun başkasının yararına hareket ettiğini idrak kabiliyetine sahip olması yeterlidir.⁶⁸ Buna karşılık vekâlet sözleşmesinde vekilin bu sözleşmeyi geçerli şekilde kurup sorumluluk altına girebilmesi için tam ehliyetli olması gerekir. Sınırlı ehliyetsiz bir vekilin bu sözleşmeyi akdedebilmesi için yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç vardır.⁶⁹ Hal böyle olunca bir yasal temsilcinin denetiminden geçmeden vuku bulan vekâletsiz işgörmeye hukuki işlem ehliyetine sahip olmayan işgörenin sorumluluğunun hafifletilmesi taraflar

⁶⁴ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.700, 715; Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Becker, *Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Hofstetter, “Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag,” 250; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 8.

⁶⁵ Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 88; Oser und Schönenberger, *Das Obligationenrecht*, Art. 424 N. 1; Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 11b; Hofstetter, “Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag,” 250; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.715; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 424 N. 8; Rösler, *Haftpflicht für Schäden aus Hilfeleistung*, 80.

⁶⁶ Hofstetter, “Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag,” 250.

⁶⁷ Aynı yöndeki sonuç için bkz. Becker, *Obligationenrecht*, Art. 424 N. 2.

⁶⁸ Wittmann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 69; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.292; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 263; Soergel und Beuthien, *Bürgerliches Gesetzbuch*, § 682 N. 2; Kaya, *Vekâletsiz İşgörme*, 152; Şen Doğramacı, “Vekâletsiz İşgörme,” 1493. Benzer şekilde bkz. Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2021), 585-586

⁶⁹ Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 1265.

arasındaki menfaat dengesine uygun düşmektedir. Bu sebeple böyle bir işgörenin uygun bulma sonucunda söz konusu koruma hükmünden yoksun bırakılması için ortada haklı bir sebep bulunmamaktadır.

Caiz bir vekâletsiz işgörmeye işgören TBK m. 529/I uyarınca işgörmeye sebebiyle yaptığı zorunlu ve yararlı masrafları işsahibinden talep edebilirken, lüks masrafları ise talep edemez. Buna karşılık işsahibi yapılan bu lüks masrafları bilmesine rağmen işgörmeyi uygun bulacak olursa ve bu masraflara itiraz etmezse, bu halde işgörenin bu lüks masrafları da işsahibinden talep etmesi somut olayın şartları çerçevesinde söz konusu olabilir.⁷⁰

Vekâlet sözleşmesinde öngörülen TBK m. 509 uyarınca "*Vekilin, kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, vekâlet verenin vekile karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer.*" Söz konusu hüküm bilhassa vekilin iflas etmesi durumunda vekâlet verenin hesabına hareket ederek edindiği taşınırları iflas masasından ayırma hakkı bakımından önem arz eder. Vekâletsiz işgörmeye ilişkisinde de işsahibinin işgörmeyi uygun bulması ile söz konusu hüküm mutlak surette işsahibi bakımından da uygulama bulur.⁷¹

Türk Borçlar Kanunu'nun 511. maddesinde birlikte vekâlet verenler ile birlikte vekillerin müteselsil olarak sorumlu oldukları düzenlenmektedir. Öncelikle TBK m. 511/II'ye göre, vekâleti birlikte üstlenen birden fazla vekil, işgörmeyi ifa ederken müteselsil olarak sorumludur. Vekâletsiz işgören bakımından söz konusu hüküm değerlendirilecek olursa somut olayda işsahibi için birden fazla işgörenin faaliyet göstermesi doğrudan bu hükmün işgörenler arasında uygulanması sonucunu doğurmaz. Zira işgörenler birbirinden bağımsız olarak hareket ettiği sürece müteselsil sorumluluk mevzu bahis olmayacaktır.⁷² Buna karşılık işgörenler ancak bilinçli bir şekilde isteyerek birlikte işgörmeyi

⁷⁰ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 713. Benzer sonuç için bkz. Özkaya, *Vekâlet Sözleşmesi*, 1109.

⁷¹ Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 8a; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 251; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 112; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 714.

⁷² Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.566; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 212.

yerine getiriyorsa bu halde TBK m. 511/II hükmünün kıyasen vekâletsiz işgörmeye uygulanması söz konusu olur.⁷³ Bu esastan hareketle işsahibinin işgörmeyi uygun bulması halinde doğrudan TBK m. 511/II hükmünün vekâletsiz işgören bakımından uygulanmasından bahsedilemez. Zira işgörenin durumu uygun bulma ile kötüleştirilmemelidir. Böylece TBK m. 511/II hükmü somut olaydaki işgörme ilişkisi bakımından uygulanamıyorsa uygun bulmadan sonra da uygulanamayacaktır. Buna karşılık somut işgörme ilişkisi bakımından TBK m. 511/II hükmü kıyasen uygulanabilir nitelik taşıyorsa uygun bulmadan sonra da uygulanmaya devam edecektir.

TBK m. 511/I uyarınca “*Bir kişiye birlikte vekâlet verenler, vekile karşı müteselsil olarak sorumludurlar.*” Söz konusu hüküm de kural olarak işsahibi bakımından uygulanamaz. Zira vekâlet sözleşmesinde vekâlet verenler bilinçli olarak birlikte hareket edip bir vekille akit temelinde bir hukuki ilişki içine girmelerine rağmen vekâletsiz işgörmeye işsahibi, işin kime ait olduğu ve özellikle işgörme amacının kime yöneldiği esas alınarak belirlenir. Dolayısıyla işgörme amacı aynı anda birden fazla kimseye yöneliyorsa bu kriterler yoluyla işsahibi belirlenmekte ve böylece çoğu olayda işsahiplerinin serbest iradelerine dayanan birlikte hareket etme iradesinden bahsedilememektedir.⁷⁴ İşsahipleri ancak birlikte hareket ediyorsa bu halde söz konusu hükmün kıyasen uygulanmasından bahsedilecektir.⁷⁵ Uygun bulma halinde de bu uygulama aynı şekilde devam eder.

Diğer bir değerlendirilmesi gereken husus, uygun bulma sonucunda işgörme sebebiyle işsahibinin ücret ödeme borcunun farklı bir uygulamaya yol açıp açmayacağıdır. Herşeyden önce işsahibi işgörmeyi uygun bulmakla, mutlak surette bir ücret ödeme yükümlülüğüyle karşı karşıya kalmaz.⁷⁶ TBK m. 502/III'e

⁷³ Hofstetter, “Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag,” 265; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.565. Benzer şekilde bkz. Weber, *Basler Kommentar*, Art. 420 N. 4; Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, Vorbem. BGB §§ 677-687 N. 37.

⁷⁴ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 561. Aynı yönde bkz. Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 265.

⁷⁵ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 562.

⁷⁶ Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 424 N. 10a; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.716. Benzer şekilde bkz. Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 109.

göre; “Sözleşme veya teamül varsa vekil, ücrete hak kazanır.” Bu düzenleme çerçevesinde vekâlet sözleşmesinin kural olarak ücretsiz bir sözleşme olarak düzenlendiği bunun yanında ancak sözleşme veya teamül gerektiriyorsa vekilin ücrete hak kazanacağı öngörülmektedir. Vekâletsiz işgörmeye bakımından ise iş sahibinin ücret ödeme borcunun kanunda düzenlenmediği görülmektedir. Tartışmalı⁷⁷ olan söz konusu hususta çeşitli çözüm önerileri getirilse de kanaatimizce en isabetli yaklaşım caiz bir vekâletsiz işgörmeye işgörene bir ücret ödenip ödenmeyeceği, TBK m. 502/III’ün kıyasen uygulanması yolu ile belirlenir. Böylece yerine getirilen işgörmeye için bir ücret ödenmesi olağan olarak nitelendiriliyorsa işgörenin ücret talebi söz konusu olacaktır.⁷⁸ Bu esastan hareketle işgörmeye uygun bulunsa da bulunmasa da sonuç değişmeyecek, işgörenin ücret talebi bakımından TBK m. 502/III’ün uygulanması gerekecektir.

Son olarak uygun bulma halinde uygulanacak zamanaşımı süresi üzerinde durmak gerekir. TBK’da vekâletsiz işgörmeye uygulanacak zamanaşımı sürelerine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşılık caiz bir işgörmeye işgören ve iş sahibinin talepleri bakımından genel zamanaşımı süresini düzenleyen TBK m. 146 uyarınca on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağı isabetli olarak savunulmaktadır.⁷⁹ Caiz bir işgörmeye vekâlet benzeri hukuki sonuçlar doğurduğu için, bundan doğan taleplerin de akdi zamanaşımı süresine

⁷⁷ Bu husustaki tartışmalar için bkz. Kaya, *Vekâletsiz İşgörmeye*, 245 vd.

⁷⁸ Bermann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 103; Hofstetter, “Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag,” 265; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 106; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.538; Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*, 492; Yavuz, Acar ve Özen, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 1487; Eren, *Borçlar Hukuku Özel*, Nu. 3115; Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 239.

⁷⁹ Gautschi, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, Art. 419 N. 9d; Bucher, *Obligationenrecht Besonderer Teil*, 261; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 604; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görmeye*, 206, 213, 266; Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 117; Maissen, Huguenin und Jenny, *Handkommentar*, Art. 419 N. 23, Art 422 N.9; Weber, *Basler Kommentar*, Art. 420 N. 4; Art. 422 N. 16; Hatemi, Serozan ve Arpacı, *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*, 495; Eren, *Borçlar Hukuku Özel*, Nu. 3116; Kılıçoğlu, *Borçlar Özel*, 597.

tabi olması gerekir.⁸⁰ Buna karşılık işgören tarafından üstlenilen işgörme fiili, akdi bir ilişki içinde yerine getirilmiş olsaydı kanunda bunun için daha kısa bir zamanaşımı süresi öngörülmüşse bu sürenin vekâletsiz işgörme bakımından da geçerli olması gerekir.⁸¹ Aksi takdirde aynı fiil bakımından vekâleti olmadan işgören kimse, sözleşmenin tarafına nazaran daha avantajlı bir duruma getirilmiş olur.⁸² Böylece işgörenin üstlendiği işgörme fiilinin; bir zanaatkarın emeğine, bir avukatın, hekimin edimine veya eser sözleşmesine ilişkin olması halinde artık TBK m. 147 uyarınca işgörenin talepleri bakımından da beş yıllık zamanaşımı süresi uygulanır.⁸³ Bu bilgiler çerçevesinde işgörme uygun bulunduğu uygulamalar zaman zaman zamanaşımı süresinde bir değişiklik olup olmayacağı incelenmelidir. Şayet üstlenilen caiz bir işgörme fiili bakımından on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekiyorsa bu halde işgörenin uygun bulunması ile vekâlete ilişkin beş yıllık zamanaşımı süresinin (TBK m. 147/5) uygulanması söz konusu olmaz. Aksi takdirde işsahibinin tek taraflı iradesi ile işgörenin durumu kötüleştirilmiş olur.⁸⁴ Öte yandan işgörenin fiili, akdi bir hukuki ilişki içinde üstlenilmiş olsaydı daha kısa bir zamanaşımı süresine tabi olması gereken istisnai durumların kapsamına giriyorsa bu halde işgörme uygun bulunacak olursa kural olarak vekâlete ilişkin beş yıllık süre uygulanır.

⁸⁰ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.604. Tandoğan da vekâletsiz işgörmeyi hukuki işlem benzeri fiil olarak kabul ettiği için zamanaşımı bakımından on yıllık sürenin uygulanması gerektiğini savunmaktadır (Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 207).

⁸¹ Staudinger und Nipperdey, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch und dem Einführungsgesetze*, Vorbem. BGB §§ 677 vd. N. 54; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 608; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 266; Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 683 N. 7. Buna karşılık eser sözleşmesindeki ilave işlerde, Yargıtay on yıllık zamanaşımı süresini uygulamakta, böylece yükleniciyi, sözleşme dışındaki ilave işlerde, sözleşmeye dayanarak yapılan işlere nazaran daha iyi bir hukuki duruma getirmektedir. (Yar. 15. HD, E. 2019/3315, K. 2019/4957, 2.12.2019; Yar. 15. HD, E. 2013/5368, K. 2013/6991, 23.12.2013; Yar. 15. HD, E. 2006/471, K. 2006/1626, 21.3.2006)

⁸² Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 608.

⁸³ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 608; Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görme*, 266; Saruhan, *Gerçek Vekâletsiz İşgörme*, 130.

⁸⁴ Benzer şekilde bkz. Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 118.

2. Caiz Olmayan Gerçek Vekâletsiz İşgörmeye Hukuki Sonuçlar

Caiz olmayan bir işgörmenin söz konusu olduğu hallerde caiz işgörmenin aksine hukuki sonuçlar, sebepsiz zenginleşme ve haksız fiil hükümlerine göre belirlenir. Hatta işgören iş sahibinin müdahale yasağına rağmen bir işgörmeyi üstlenirse bu halde onun sorumluluğu ağırlaşır ve TBK m. 527/II uyarınca beklenmedik halden doğan sorumluluğu da üstlenmek durumunda kalır. Hal böyle olunca caiz olmayan bir işgörmenin uygun bulunması ile birlikte bu hukuki ilişkiye vekâlet hükümlerinin uygulanması onda büyük bir değişime sebep olur.⁸⁵ İşgörenin haksız fiil sorumluluğunun şartlarının gerçekleşmesi sebebiyle sorumlu olduğu hallerde bu işgörmenin uygun bulunması ile artık hukuka aykırılık geçmişe etki edecek şekilde ortadan kalkar ve böylece caiz olmayan işgörmeye haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanmaz.⁸⁶

Uygun bulma ile birlikte caiz olmayan vekâletsiz işgörmeye, caiz bir işgörmeye haline gelmez, aksine artık taraflar arasındaki ilişkiye vekâlet hükümleri uygulanır.⁸⁷ Caiz olmayan bir işgörmeye işgören caiz işgörmeye olduğu gibi yaptığı zorunlu ve yararlı masrafları iş sahibine yöneltilmediği gibi⁸⁸ işgörmeye sebebiyle üstlendiği borçlardan kurtarılmayı da talep edememekte yalnızca sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iş sahibinin zenginleştiği oranda bir talep hakkına sahip olmaktadır. Ancak uygun bulma ile birlikte iş sahibi TBK m. 510 gereğince işgörenin hem yapmış olduğu masrafları ödemek hem de onu

⁸⁵ Hagenbüchli, *Die Ansprüche des Geschäftsführers ohne Auftrag*, 91; Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.717; Hofstetter, "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag," 251. Benzer şekilde bkz. Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 113.

⁸⁶ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 717; Staudinger und Wittmann, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, § 684 N. 11;

⁸⁷ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.718. Caiz olmayan işgörmeye, uygun bulma ile birlikte caiz işgörmeye dönüşür görüşü için bkz. Tandoğan, *Vekâletsiz İş Görmeye*, 245. Buna karşılık Alman Medeni Kanunu § 684'te caiz olmayan işgörmenin, uygun bulma ile birlikte -caiz işgörmeye ilişkin- § 683 hükmüne tabi olacağı zikredilmektedir.

⁸⁸ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.637; Wittmann, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 132 vd. Benzer şekilde bkz. Rudolph, *OR Kommentar*, Art. 422 N. 1; Schmidt, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 160.

yüklendiği borçlardan kurtarmakla yükümlüdür.⁸⁹ Bunun dışında işsahibinin işgörenin zararlarından sorumluluğu bakımından hangi hükmün uygulanması gerektiğinin değerlendirilmesi gerekir. TBK m. 529 hükmü caiz işgörmeye sonuçlarını düzenlediği için bu hüküm caiz olmayan bir işgörmeye uygulanmaz. Dolayısıyla söz konusu hükümde düzenlenen işsahibinin işgörenin zararlarından kusursuz sorumluluğu caiz olmayan işgörmeye söz konusu olmaz. Böylece uygun bulmadan sonra işgörenin zararlarından sorumluluk için vekâlete ilişkin TBK m. 510 uygulama bulur ve işsahibi kusursuz olduğunu ispatlayacak olursa artık işgörenin zararlarını tazmin etmekten kurtulur.⁹⁰

Caiz olmayan bir vekâletsiz işgörmeye hukuki sonuçları haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme hükümlerine tabi olduğu için bu hukuki ilişkiden doğan taleplerin de ilgili olduğu hukuki kurumun zamanaşımı süresine tabi olduğunun kabul edilmesi isabetlidir.⁹¹ Caiz olmayan işgörmeye sözleşme dışı kısa zamanaşımı süreleri geçerli olduğu için bu işgörmeye uygun bulunması halinde vekâlete ilişkin TBK m. 147/5 uyarınca beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerekir.

SONUÇ

Bir başkasının menfaatine işgörmeye söz konusu olduğu gerçek vekâletsiz işgörmeye, işgörmeye fiili işsahibinin müdahale yasağına aykırı değilse, aynı zamanda bu işgörmeye işsahibinin menfaati doğrultusunda gerekli bir işgörmeye

⁸⁹ Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 113.

⁹⁰ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N. 719.

⁹¹ Schmid, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, N.683. Caiz olmayan işgörmeye için kısa zamanaşımı sürelerinin geçerli olduğunu kabul eden görüş için benzer şekilde bkz. Lischer, *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*, 119. On yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Suter, *Geschäftsführung ohne Auftrag*, 56. Yargıtay gerçek ve gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeye on yıllık zamanaşımı süresini uygulamaktadır: Yar. İBK, E. 1958/15 K. 1958/6, 04.06.1958; Yar. 3. HD, E. 2012/13097, K. 2012/25265, 10.12.2012; Yar. 11. HD, E. 2016/10129, K. 2018/2859, 18.4.2018; Yar. 15. HD, E. 2013/6009, K. 2014/1877, 19.03.2014; Yar. 1. HD, E. 2013/14799, K. 2013/17226, 04.12.2013; Yar. 11. HD, E. 2007/4054, K. 2008/12763, 13.11.2008; Yar. 3. HD, E. 2009/14783, K. 2009/18623, 19.11. 2009. Aynı yöndeki görüş için bkz. Baş Sözel, *Gerçek Olmaya Vekâletsiz İşgörmeye*, 134. Gerçek olmayan vekâletsiz işgörmeye sebepsiz zenginleşmeye ilişkin zamanaşımı süresinin uygulanmasını savunan görüş için bkz. Kılıçoğlu, *Borçlar Özel*, 598.

olarak nitelendirilebiliyorsa bu halde hukuka uygun bir müdahale sonrası ortaya çıkan caiz bir işgörmeden bahsedilir. Buna karşılık başkası yararına işgörme, iş sahibinin müdahale yasağına aykırı ise veya iş sahibinin menfaati dikkate alındığında gerekli bir işgörme olarak değerlendirilemiyorsa bu halde caiz olmayan bir işgörme ilişkisi vuku bulur. Caiz bir işgörme halinde taraflar arasında vekâlet benzeri hukuki sonuçlar uygulanırken, caiz olmayan işgörme halinde ise işgören ve iş sahibi arasındaki menfaatlerin denkleştirilmesi haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde gerçekleşir.

İş sahibinin vekaletsiz işgörmeyi sonradan uygun bulması mümkündür. TBK m. 531 uyarınca “*İş sahibi yapılan işi uygun bulmuşsa, vekâlet hükümleri uygulanır.*” Söz konusu hüküm çerçevesinde iş sahibinin işgörmeyi uygun bulması yalnızca gerçek vekâletsiz işgörmeyi oluşturan caiz ve caiz olmayan işgörmede söz konusu olabilir. Buna karşılık bencil bir amaçla kendisine yarar sağlamak için başkasına ait bir işin görüldüğü gerçek olmayan vekâletsiz işgörmenin uygun bulunmasından bahsedilemez.

Uygun bulma sonucunda gerçek vekâletsiz işgörmeye vekâlet hükümlerinin olduğu gibi bütünüyle uygulanması mümkün olmaz. Burada uygun bulma ile güdülen amaç, işgörenin hukuki durumunun iyileştirilmesidir. Ancak bazı hallerde vekâletsiz işgörmeye ilişkin sonuçlar vekâlet sözleşmesine nazaran işgörenin lehinedir. Bu sebeple uygun bulma ile birlikte vekâlet sözleşmesine ilişkin tüm hükümler değil, işgörenin hukuki durumunu iyileştiren hükümler uygulama bulur. Nitekim caiz bir işgörme ilişkisinin uygun bulunması halinde bu durum taraflar arasındaki hukuki ilişkide büyük değişimlere yol açmaz, zira zaten taraflar arasındaki hukuki sonuçlar vekâlet sözleşmesi ile benzerlik göstermekte, hatta bazı hallerde caiz işgörmeye ilişkin sonuçlar işgörene daha çok avantaj sağlamaktadır. Buna karşılık caiz olmayan bir işgörmenin uygun bulunması işgören bakımından büyük bir etki doğurur. Çünkü caiz olmayan bir işgören haksız fiil sorumluluğu ile karşı karşıya kalabileceği gibi işgörme sebebiyle yaptığı masrafları ve üstlendiği borçları da ancak sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde iş sahibinden talep edebilmektedir. Böyle bir işgörmenin uygun bulunması ile işgörenin haksız fiil sorumluluğu ortadan kalkacağı gibi, onun işgörme sebebiyle iş sahibine yönelteceği talepler de vekâlet hükümlerine tabi olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek alıp almadığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar etik kurul onayının gerekip gerekmediğini belirtmemiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not specified whether financial support was received for this study

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest

Ethics Committee Approval: The author has not specified whether ethics committee approval was required.

KAYNAKÇA

- Aeby, Kurt. *Die Geschäftsführung ohne Auftrag nach Schweizerischem Recht*. Zürich: Universität Zurich, 1928.
- Arkan Akbıyık, Azra. *Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görme*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1999.
- Baş Süzel Ece. *Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme – Menfaat Devri Yaptırımı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023.
- Bilge, Necip. *Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araş. Enstitüsü, 1971.
- Bucher, Eugen. *Obligationenrecht Allgemeiner Teil*. Zürich: Schulthess Verlag, 1988.
- Bucher, Eugen. *Obligationenrecht Besonderer Teil*. Zürich: Schulthess Verlag, 1988.
- Ceylan Ebru, Murat Doğan, Şebnem Akipek Öcal, Hayrunnisa Özdemir, Kemal Şenocak, Emre Cumalıoğlu, Selin Sert Sütçü. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Ed. M. Turgut Öz. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2024.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.
- Esser, Josef ve Hans-Leo, Weyers. *Schuldrecht Band II Besonderer Teil, Teilband 2*, Heidelberg: C.F. Müller, 2000.
- Friedrich, Hans-Peter. "Die Voraussetzungen der Unechten Geschäftsführung ohne Auftrag (Art. 423 OR)". *ZSR*, Bd.-Vol. 64 (1945), s.9-56.
- Gautschi, George. *Berner Kommentar Band/Nr. VI/2/5: Kreditbrief und Kreditauftrag, Mäklervertrag, Agenturvertrag, Geschäftsführung ohne Auftrag, Art. 407-424 OR Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Die einzelnen Vertragsverhältnisse*. Hrsg. Arthur Meier-Hayoz. Bern: Stämpfli Verlag, 1964.
- Gümüş, Mustafa Alper. *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt II: (Eser, Vekâlet, Simsarlık, Vekâletsiz İş Görme Havale, Saklama, Kefalet ve Garanti)*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Hagenbüchli, Hermann Alfred. *Die Ansprüche des Geschäftsführers ohne Auftrag und ihre Voraussetzungen*, Dissertation, Zürich: 1926.

- Hatemi Hüseyin, Rona Serozan ve Abdülkadir Arpacı. *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992.
- Henssler, Martin. "Grundfälle zu den Anspruchsgrundlagen im Recht der Geschäftsführung ohne Auftrag." *JuS* (1991), s. 924 – 930.
- Hofstetter, Josef. "Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag." in *Schweizerisches Privatrecht Bd. VII/6*. Basel-Genf-München: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2000.
- Kaya, Ümmühan. *Vekâletsiz İşgörme (Özel Uygulama Hali: Acil Tıbbi Müdahaleler)*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Kılıçoğlu Ahmet. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2021.
- Kırca, İsmail. "Vekâletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller." *AÜHFĐ* 44, No. 1-4 (1995), 443-450.
- Kutlu Sungurbey, Ayfer. *Yetkisiz Temsil, özellikle Culpa in Contrahendo (Sözleşmenin Görüşülmesinde Kusur) ve Olumsuz Zarar*. İstanbul: Yasa Yayınları, 1988.
- Larenz, Karl. *Lehrbuch des Schuldrechts, Zweiter Band Besonderer Teil 1. Halband*. Muenchen: C.H. Beck, 1986.
- Lent, Friedrich. *Wille und Interesse bei der Geschäftsbesorgung*. Leipzig: Deichert, 1938
- Lischer, Urs. *Die Geschäftsführung ohne Auftrag im schweizerischen Recht*. Basel-Frankfurt am Main: Helbing & Lichtenhahn, 1990.
- Maissen, Eva, Claire Huguenin ve Reto M. Jenny.. *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 2: Arbeitsvertrag, Werkvertrag, Auftrag, GoA, Bürgschaft Art. 319-529 OR*. Hrsg. Claire Huguenin, Markus Müller-Chen. Zürich: Schulthess Verlag, 2016.
- Martinek, Michael ve Uwe Theobald. "Grundfälle zum Recht der Geschäftsführung ohne Auftrag, 1. Teil: Die Grundstrukturen der Geschäftsführung ohne Auftrag." *JuS*, Heft 7 (1997), 612 – 619.
- Oğuzman, Kemal ve Turgut Öz. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Cilt 1, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2024.
- Oser, Hugo ve Wilhelm Schönenberger. *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band: Das Obligationenrecht, 3. Teil: Art. 419-529*. Zürich: Schultheß & Co, 1945.

- Özdemir, H. Gökçe. *Roma ve Türk Hukuklarında Vekâletsiz İş Görme (Negotiorum Gestio)*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2001.
- Özkaya, Eraslan. *Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Palandt, Otto. *Bürgerliches Gesetzbuch*. Bearbeiter der § 677 ff.: Hartwig Sprau. München: Verlag C.H.Beck oHG, 2019. (Palandt und Sprau)
- Reichel, Hans. "Geschäftsführung ohne Auftrag und Vertretung ohne Vertretungsmacht." *SJZ*, 26. Jahrg., Heft 13, (1929/30), 198-200.
- Rösler, Jörg H. *Haftpflicht für Schäden aus Hilfeleistung*. Zürich: 1981.
- Rudolph, Roger. *Orell Füssli Kommentar, OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht*. Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz, Stephan Wolf, Marc Amstutz und Roland Frankhauser. Zürich: Orell Füssli Verlag, 2016.
- Saruhan, Utku. *Gerçek Vekâletsiz İşgörme*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2018.
- Schmid, Jörg. *Die Geschäftsführung ohne Auftrag*. Freiburg: Universitätsverlag Freiburg Schweiz, 1992.
- Schmidt, Benjamin. *Die berechtigte Geschäftsführung ohne Auftrag: Eine Untersuchung der Voraussetzungen des gesetzlichen Schuldverhältnisses der §§ 677 ff. BGB*. Berlin: Duncker & Humblot, 2008.
- Soergel, Hans Theodor. *Bürgerliches Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen: BGB, Band 10: Schuldrecht 8 (§§ 652–704)*. Bearbeiter der §§ 677 ff.: Volker Beuthien. Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 2012. (Soergel und Beuthien).
- Suter, Richard. *Echte und Unehchte Geschäftsführung ohne Auftrag nach Schweizerischem Obligationenrecht*. Bern: Stämpfli & Cie., 1933.
- Şen Doğramacı, Hayriye. "Bir Borç Kaynağı Olarak Vekâletsiz İşgörme," *İç. Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu: 1926'dan Günümüze Türk-İsviçre Medeni Hukuku*, Cilt 2, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.
- Tandoğan, Haluk. *Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Hukuku Bakımından Vekâletsiz İş Görme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1957.

- von Staudinger, Julius. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch und dem Einführungsgesetze*, II. Band 3. Teil. Bearbeiter: Hans Nipperday. Berlin: Otto Schmidt, 1941.
- von Staudinger, Julius. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*, Zweites Buch: Recht der Schuldverhältnisse §§ 652-740. Bearbeiter: Roland Wittmann. Berlin: Otto Schmidt, 1991.
- Weber, Rolf H. *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*. Hrsg. Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt ve Wolfgang Wiegand. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2015.
- Wittmann, Roland. *Begriff und Funktionen der Geschäftsführung ohne Auftrag*: München: Verlag C.H.Beck oHG, 1981.
- Yavuz, Cevdet, Faruk Acar ve Burak Özen. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Cilt 2, İstanbul: Beta Yayınları, 2022.
- Zäch, Roger und Adrian Künzler. *Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Das Obligationenrecht, Stellvertretung, Art. 32-40 OR*. Bern: Stämpfli Verlag, 2014.